בעזהשי"ת

מה שאמרתי אצל שבע ברכות של אחד מנכדי שיחי'

הנה **בקדושת יום טוב** בפרשתן הביא מה דאיתא בספה"ק **אוהב ישראל** וז"ל **עשה לך שתי חצוצרות וגו'** שמעתי בשם הרב הקדוש **מו"ה דוב בער (המגיד ממעזריטש) זלה"ה** (מגיד דבריו ליעקב אות כט) שאמר אלו הדיבורים, **עשה לך שתי 'חצוצרות'**, נוטריקון שתי **'חצי צורות'**, אך פירושן של הדברים לא שמעתי, עכלה"ק.

וכתב **הקדושת יום טוב** לפרש דבריו הקדושים, על פי מה שכתב בספרי אאמו"ר זצוק"ל **בייטב לב** (פ' ראה) שפירש הא דכתיב (במדבר כא כז) על כן יאמרו המושלים, אלו המושלים ביצרם, בואו חשבון, בואו ונחשוב חשבונו של עולם, הפסד מצוה כנגד שכרה, וקשה הלא אין ראוי לעבוד את ה' בשביל קבלת שכר, ומפרש עפי"מ דאיתא בגמרא קידושין (מ ע"ב) תנו רבנן לעולם יראה אדם עת עצמו חציו זכאי וחציו חייב וכו', רבי אלעזר ברבי שמעון אומר לפי שהעולם נידון אחר הרוב, עשה מצוה אחת אשרי לו שמכריע את על העולם לכף זכות וכו', עיי"ש, וזה וודאי ראוי ונכון לעשות מצוה לזכות רבים מישראל, והן הנה דברי הגמרא הנ"ל, כי הבלתי מושלים ביצרם עושים מכח חשבון של עצמם, אבל המושלים ביצרם יאמרו בואו חשבון ונחשוב חשבונו של עולם דייקא מה שהעולם נידון אחר הרוב, וזה שכר מצוה כנגד הפסדה, עיי"ש, ולפי"ז הא דאין לעשות מצוה מכח שכר ועונש, היינו במצות שיחיד עושה בשביל עצמו, אבל מצוה דרבים שאני, כשעושה המצוה עבור שכר ועונש העולם, זה מותר לעשות על מנת לקבל פרס.

ובזה מבאר הקדוי"ט הפסוק בפרשתן, **עשה לך שתי חצוצרו'ת**, כי חייב האדם בכל עת לראות את עצמו מחצה על מחצה בשתי האופנים כדאיתא בגמרא הנ"ל, וזהו כוונת דברי קדשו מוה"ר דוב בער זלה"ה, עשה לך שתי **'חצי צורות'**, כי השני חצי צורות מרמזים על דברי הגמרא הנ"ל שיראה האדם את עצמו חציו זכאי וחציו חייב ואת העולם חציו זכאי וכו', ועל ידי מצוה אחת יכריע את העולם לכף זכות, ואז אשרי לו, כי באופן הזה מותר לעשות המצוה על מנת לקבל פרס, ואז כשתעשה כן, **והיה 'לך'**, שתחשיב גם לך לצדקה ומותר לעשותו אף כשתכוין לצורך עצמך כי יהי' נקרא על שמך, וגם 'לך' להנאתך, והטעם בזה היא משום למקרא העדה, כי 'מקרא' הוא לשון חשיבות, כי על ידי מצותיו יתנשא העדה כולה להכריעם לכף זכות, ובשביל זה מותר לעשותו בשביל קבלת שכר גם כן. עכלה"ק.

היוצא מדבריו כי כשאדם עושה מצוה שיש בה זיכוי הרבים או לטובת הרבים, אזי מגיע לו שכרו משלם בעולם הזה, וגם מותר לעשותו בחשבון וכוונה בשביל קבלת השכר, ולפי"ז יש לפרש דברי חכמינו ז"ל (עירובין יג:) **שני שנים ומחצה נחלקו ב"ש וב"ה אי טוב לו לאדם שנברא או טוב לו לאדם שלא נברא, ונמנו וגמרו דטוב שלא נברא ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו**, והמהרש"א (מכות כג) מפרש 'נמנו' וגמרו דמונין את המצוות, ונמצא דיש יותר מצוות לא תעשה ממצוות עשה, ולפי"ז יותר שכיח לעבור על ציווי ה' מלקיים מצוותיו ולכן טוב שלא נברא משנברא, עכ"ד.

והנה מבואר בחז"ל (קידושין לט ע"ב) דאם יש שכר מצוה בעולם הזה אזי מגין המצוה דלא ליתי לידי ההרהור עבירה, ועפי"ז יתבאר דברי הגמרא, **נמנו וגמרו כי טוב לו לאדם שלא נברא משנברא**, וכמ"ש המהרש"א ז"ל כי הלא תעשה מרובין מן מצוות עשה, ומסיק **ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו**, והכוונה שיפשפש במעשיו אם יש בהן משום זיכוי הרבים, כי על ידי זה יש לו שכר בעולם הזה, ושכר המצוה הוא ישמרהו שלא יבוא לידי ההרהור חטא, ואז טוב לו שנברא.

ועל פי זה יש לפרש מה דאיתא בגמרא יבמות (סג ע"א) רבי חייא הוה קא מצערא ליה דביתהו, כי הוה משכח מידי צייר ליה בסודריה ומייתי ניהלה, אמר ליה רב והא קא מצערא ליה למר, א"ל **דיינו שמגדלות בנינו ומצילות אותנו מן החטא.** ע"כ. כי הנושא אשה עושה טובה גדולה לקיום העולם, כדכתיב (ישעי' מה יח) לא תוהו בראה לשבת יצרה, וזה מה שהשיב רבי חייא לרב, דיינו שמגדלות בנינו, ועי"ז עוסקים בזיכוי הרבים, ואם כן מגיע לו שכר בעולם הזה, ועל ידי השכר, 'מצילות אותנו מן החטא'.

ובזה יש לומר על מה שתקנו חז"ל לברך בשבע ברכות מתחילה **ברכת שהכל ברא לכבודו** ואחריו **ברכת יוצר האדם**, ורש"י פי' שמברכין ברכת שהכל ברא לכבודו לכבוד העם הנאספים, ולפי מש"כ יתבאר על נכון, כי באמת קשה האיך אנו מברכין יוצר האדם הלא טוב ושלא נברא משנבא, לכן תיקנו לברך תחילה ברכה לכבוד העם הנאספים, להורות בא כי על ידי עשיית דבר שיש בו זכות הרבים עי"ז זוכין לטוב העולם הזה, ושכר המצוה מגין ומציל מן החטא, ואז אפשר לברך שפיר ברכת יוצר האדם, כי טובה הבריאה מאוד. והבן.

❖ ❖ ❖

ויאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע לבלתי הקרב את קרבן יהוה במעדו בתוך בני ישראל וגו'. (ט ז).

ויש לומר בהקדם דברי **הייטב לב** (פ' בראשית) על הפסוק **ויתהלך חנוך את האלקים ואינו כי לקח אותו אלקים**, כי הנה עיננו רואות מי שעובד ה' באמת נראה בעיניו כי איננו כלום, ומי לנו גדול ממשה ואף על פי כן אמר ונחנו מה (שמות טז ז), ומי שאינו עובד ה' באמת ידמה בעיניו לאדם חשוב, והטעם איתא בספרים כי כל מצוה דלאו איהי בדחילו ורחימו לא פרחת לעילא (תקו"ז ת"י כה ע"ב), אם כן נשאר בכאן ונדמה בעיניו שעושה מאומה מצות ומעשים טובים, ומי שעובד באמת בדחילו ורחימו פרחת לעילא ולא נשאר פה מאומה, ולזה נדמה בעיניו כאלו לא עשה כלום, והנה בני עליה נקראים אדם, והמון עם מכונים בשם בהמה, על דרך דאיתא בחולין (ה' ע"א), וזהו **ומותר האדם מן הבהמה 'אין'**, כי הבני עליה הם יותר מן המוניים שהם בבחינת 'אין', כאילו לא עשה כלום.

ובזה פירש **ויתהלך חנוך את האלקים, ואינו**, כלומר שה' נחשב בעיניו כאין ולא הי' חשוב למאומה, והטעם, **כי לקח אותו אלקים**, כלומר כל מצותיו ומעשים טובים שלו לקח אלקים, ופרחת לעילא שלא נשאר אצלו מאומה,לכן לא הי' נחשב לכלום, עכדה"ק.

ובזה נבוא לבאר פסוקי קודש בפרשתן, כי איתא בספרי (אות יט) ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם מי היו, נושאי ארונו של יוסף היו דברי ר' ישמעאל. ר"ע אומר מישאל ואליצפן היו ונטמאו לנדב ואביהוא. ומבואר כי אלו האנשים הטמאים נתעסקו במצוה חשובה, ואעפ"כ לא הרגישו בעצמם לכלום, וזהו שאמרו אנחנו טמאים לנפש אדם, למה נגרע לבלתי הקרב, שאין אנו קרבים להשי"ת, ועדיין מרגישים אנו רחוקים ממנו יתברך, ולזה, **וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל בני ישראל לאמר איש איש כי יהיה טמא לנפש**, שעוסק במצוות כגון הני צדיקים שהתעסקו בעצמות יוסף, **או בדרך רחקה וגו'**, ואעפ"כ מרגיש כי עדיין הוא בדרך רחוקה שהוא רחוק מהשי"ת, **ועשה פסח לה'**, זהו סימן שעושה מצותיו לשם ה', כי העוסק לשמה אזי המצוות פורחת לעילא, ולכן נחשב האדם לכלום.

ובזה אפשר לפרש המסורה, **וירא את המקום מרחוק** (בראשית כב ד), **מרחוק ה' נראה לי** (ירמי' לא ב). כי אברהם אבינו אחר שנתנסה בעשר נסיונות עם כל זה לא החשיב את עצמו לכלום, וזהו **וירא את המקום' מרחוק**, זה מקומו של עולם הקב"ה, כי נחשב בעיני עצמו כאילו רחוק עדיין מהשי"ת, ולזה אמר המסורה, **מרחוק**, מי שנחשב בעיני עצמו שהוא רחוק, **ה' נראה לי**, זה סימן כי מעשיו נראה להשי"ת, ומתקבלים למעלה למעלה, ולכן לא נחשב בעיני עצמו כי מצותיו פורחת לעילא.

ועל פי זה ניתן לבאר דברי רשיז"ל בפרשת חקת, **שהשטן ואומה"ע מונין את ישראל מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה**, היינו שאתם עוסקים במצוות כל היום ועדיין אתם נשברים בתוכם ומרגישים רחוקים ממנו ית"ש, **לפיכך כתיב בה חקה, גזירה הוא מלפני**, כי המצוות פורחות לעילא, להתקבל מלפני השי"ת באהבה, **ואין לך רשות להרהר אחרי**', כי הרי נשכח הוא מן העולם הזה, ואדרבה ממה שאינם נחשבים מאומה בעיני עצמם מוכח כי מרוצים הם לפניו יתברך שמו.